

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum vnio verbi incarnari sit facta in natura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

¶ Super quest. secunda articulum primum.

IN ar. 1. q. 2. declarandus esset titulus, nisi in corpore articuli de clararetur.

¶ In corpore articuli sunt duae partes principales in prima declaratur titulus, declarando quid significet in proposito ly natu

ra. Vbi nota quod Auctor discurrendo per diversas significaciones, ordine quodam convenientes nomini naturae, decernit in hac quaestione naturam significare essentiam rei: & ex hac determinatione ut clarificatum reliquit titulum articuli. Et vere sic est: quoniam ex hoc ipso, quod Naturae nomine essentiam intelligimus, clare constat, quid est uniri in natura, scilicet uniri ad essentiae integritatem; ut expresse Auctor deduxit ex eodem praesupposito in quarto contra Gent. capitulo quadragesimo primo.

Quaerere igitur an unio uerbi incarnati sit facta in natura, est quaerere an uerbum & humana natura sint unita in una essentia, an conueniant ad integrandam unam essentiam. In secunda parte corporis respondetur quaesito negative unica conclusione. Impossibile est unionem uerbi incarnati esse factam in natura. Haec autem conclusio tali modo & ordine in litera probatur. Primo ponitur distinctio trimembris de modo, quo aliquid unum ex pluribus constitui potest: primus modus est: quod aliquid unum fiat ex pluribus perfectis, remanentibus in sua integritate secundus modus est, quod aliquid unum fiat ex pluribus perfectis, quidem, sed non permanentibus, sed transmutatis tertius est, quod aliquid unum fiat ex pluribus permanentibus quidem, sed imperfectis. Et iuxta singulos modos seruat ordine quo recitatae sunt, probat conclusionem propositam tripliciter, ut patet clare in litera.

¶ Circa illam literam rationem, qua probatur, non posse aliquid conuerti in di-

QVAESTIO III.

De modo unionis uerbi incarnati, in duodecim articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de modo unionis uerbi incarnati. Et primo, quod ad ipsam unionem. Secundo, quantum ad personam assumptam. Tertio, quantum ad naturam assumptam.

CIRCA primum quaeruntur duodecim.

¶ Primo, Vtrum unio uerbi incarnati sit facta in natura.

¶ Secundo, Vtrum sit facta in persona.

¶ Tertio, Vtrum sit facta in supposito uel hypostasi.

¶ Quarto, Vtrum persona uel hypostasis Christi post incarnationem sit composita.

¶ Quinto, Vtrum sit facta aliqua unio animae & corporis in Christo.

¶ Sexto, Vtrum natura humana fuerit unita uerbo accidentaliter.

¶ Septimo, Vtrum ipsa unio sit aliquid creatum.

¶ Octauid, Vtrum sit idem quod assumptio.

¶ Nono, Vtrum sit maxima unio.

¶ Decimo, Vtrum unio duarum naturarum in Christo fuerit facta per gratiam.

¶ Undecimo, Vtrum eam aliqua merita praecesserint.

¶ Duodecimo, Vtrum gratia unionis fuerit homini Christo naturalis.

AR T I C U L V S P R I M V S.

Vtrum unio uerbi incarnati sit facta in natura.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod unio uerbi incarnati sit facta in una natura. Dicit enim Cyrillus, & inducitur in gestis concilii Chalcedonensis. * Non oportet intelligere duas naturas: sed unam naturam Dei uerbi incarnatam. Quod quidem non esset, nisi unio fieret in natura. Ergo unio uerbi incarnati facta est in natura.

¶ 2. Pre. Atha. ¶ dicit, Sicut animalis, & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus: sed animalis & caro conueniunt in constitutione unius naturae humanae. Sic ergo Deus, & homo conueniunt in constitutione unius naturae, ergo unio facta est in natura.

A unam naturam, quia est ingenerabilis, aduerte quod dupliciter potest intelligi aliquid conuerti in aliud. Primo per transubstantiationem: sicut panis in sacramento altaris conuertitur in corpus Christi, secundo per transmutationem: sicut alimentum conuertitur in corpus animalis, quod nutritur; & similiter elementa conuertuntur in mistum, secundum opinionem tenentium elementa non remanere secundum suas substantias in misto. Non est in praesenti ratione sermo de conuersione primo modo, quoniam non ualeret ratio; quia in hoc, quod aliquid est ingenerabile, non sequitur quod non habeat materiam. In symbolo fidei ubi dicitur, quod unum est in ipsum: quoniam potest de facto in corpus Christi gloriosum, quod est in corruptibile & ingenerabile, conuertitur panis in Eucharistia: sed est sermo de conuersione secundo modo: quia de tali dicitur in secundo modo, quo ex pluribus perfectis transmutatis fit unum, ut patet in litera.

¶ 3. Pre. Duarum naturarum una non denominatur ex altera, nisi aliquo modo inuicem transmutetur: sed diuina natura & humana in Christo ab inuicem denominatur, dicit enim Cyrillus diuinam naturam esse incarnatam, & Greg. Nazanzenus dicit humanam naturam esse deificatam, ut patet per Dam. I ergo ex duabus naturis uidetur esse facta una natura.

SED CONTRA est, quod dicitur in determinatione concilii Chalcedonensis. * Confitemur in nouissimis diebus filium Dei unigenitum in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indiuise, inseparabiliter agnoscendum, nunquam sublata differentia naturarum propter unionem, ergo unio non est facta in natura.

RESPON. Dicendum, quod ad huius quaestiones euentiam oportet considerare quid sit natura. Sciendum est ergo, quod nomen naturae a nascendo est dictum: unde primo est inpositum hoc nomen ad significandum generationem uiuentium, quae natiuitas uel pullulatio dicitur, ut dicitur natura quasi nascitura. Deinde translatum est nomen naturae ad significandum principium huius generationis. Et quia principium generationis in rebus uiuentibus est in principio, ulterius deriuatum est nomen naturae, ad significandum quodlibet principium intrinsecum motus, secundum philosophum dicit in 2. Physi. * quod natura est principium motus in eo, in quo est per se & non secundum accedens. Hoc autem principium uel forma est, uel materia: unde quaeque natura est forma, quandoque uero materia. Et quia finis generationis naturalis est in eo quod generatur, essentia spiritus, quam significat definitio, inde est quod huiusmodi essentia spiritus uocatur et natura. Et hoc modo Boetius naturam definit in li. de Duabus naturis dicens, Natura est una quaeque rem informans specifica differentia, quae complet definitionem speciei. Sic ergo nunc loquimur de natura, scilicet in quod natura significat essentiam, uel quod quid est, siue quidditate speciei. Hoc autem modo accipiendo naturam, impossibile est unionem uerbi incarnati esse factam in natura.

¶ Tripliciter. n. aliquid unum ex duobus uel pluribus constituitur. Vno modo ex duobus integris, perfectis

Nazanzenus? in Fri. ad Clidoniu an te medium. Li. 3. ortho. fidei c. 6. 7. a medio.

In symbolo fidei ubi dicitur, quod unum est in ipsum: quoniam potest de facto in corpus Christi gloriosum, quod est in corruptibile & ingenerabile, conuertitur panis in Eucharistia: sed est sermo de conuersione secundo modo: quia de tali dicitur in secundo modo, quo ex pluribus perfectis transmutatis fit unum, ut patet in litera.

Circa rationem illam, quia diuina natura & humana non possunt constituere aliquid per modum formae & materiae, nota duo. Primum est, ly praesertim corpori: dicit enim hoc Auctor ad praesertim sermonem suum ab informatione secundum esse intelligibile. Dicitur enim in 1. lib. q. 12. quod diuina essentia potest esse forma intelligibilis intellectus creati: sed alterius rationis ac ordinis est esse formam in esse intelligibili intellectus creati, & conuenire cum aliquo corporeo per modum formae & materiae ad constituendum aliquam naturam. hoc enim maxima imperfectione & informatione rei secundum esse materiale ponetur in diuina natura: illud autem nullam imperfectionem aut informationem secundum esse ponit in diuina essentia, ut ibi patuit. Secundum est, quod sequetur, in litera subiuncta, scilicet, sequeret enim quod species resultans esset communicabilis pluribus, fundatur super illa propositione: Ois natura

lib. 3. Phys. text. 3. 10. 2.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

in 2. pagina princ. lib.

Infr. 2. & 6. cor. & 12. ad 1. & q. 50. an. & 3. di. 1. 2. 2. ar. 1. & 2. di. q. 1. ar. 2. & 3. & 4. com. c. 37. 37. & 41. & uer. q. 1. ar. 1. c. & unio. ar. 1. & op. 3. cap. 211. 212. & 215. Actio. post epist. Cyrilli ad Io. epist. Ambrosio non procal. In symbolo fidei sur.

natura composita ex materia & forma, est communis pluribus, quae ex primo Caeli sanatur. Quae propositio vera dicitur, quantum est ex se: potest enim aliunde pura ex hoc, quod constat ex tota sua materia non inueniri, nisi in uno natura illa, ut de mundo ibi deca dicitur. Est igitur omnis natura ex materia & forma composita, secundum se communis pluribus, & de facto potest inueniri in pluribus, nisi constet ex tota sua materia. Et quia natura illa resurgens in Christo ex diuina natura, ut forma, & humana, ut materia non constaret ex tota sua materia (ut patet: quia multae aliae naturae humanae singulares inueniuntur ultra illam, quae est in Christo) sequitur quod de facto posset natura illa resurgens purificari: ac per hoc posset esse plures. In primo infiniti Christi eiusdem speciei specialissima.

In eodem primo articulo in responsione ad secundum circa similitudinem ab Athanasio datam, perspicue quod similitudo, dicitur tenere quantum ad hoc, id est quantum ad unitatem suppositi utrobique. Nec aliud sonant verba Athanasij, nisi similitudinem quod ad unitatem suppositi: dicens, sicut anima rationalis & caro vnus est homo, nam vnus homo vnus suppositum manifeste significat, & non ponit similitudinem quod ad unitatem naturae, nec quod ad modum constituendi vnum suppositum: neque enim illo modo vnum suppositum Christi constat ex diuina, & humana natura, sicut vnus homo constituitur ex anima & corpore: quoniam vnus homo, puta Petrus, constituitur ex anima & corpore, ut veris partibus componentibus ipsum Petrum: est enim persona Petri composita ex hac anima & hoc

remanebit. Quod quidem fieri non potest nisi in his, quorum forma est compositio, vel ordo, vel figura: sicut ex multis lapidibus absque aliquo ordine adunatis, per solam compositionem fit aceruus: ex lapidibus autem, & lignis secundum aliquem ordinem dispositis, & etiam ad aliquam figuram redactis, fit domus. Et secundum hoc posuerunt aliqui rationem esse per modum confusionis, quae scilicet est sine ordine, vel per modum commassationis, quae scilicet est cum ordine. Sed hoc non potest esse. Primo quidem: quia compositio, vel ordo, vel figura non est forma substantialis, sed accidentalis. Et sic constitueretur, quod vnio incarnationis non esset per se, sed per accidens, quod infra improbabitur. Secundo, quia ex huiusmodi non fit vnus simpliciter, sed sim quid: remanent enim plura actu. Tertio, quia forma talium non est natura, sed magis ars: sicut forma domus. Et sic non constitueretur vnus natura in Christo, ut ipsi volunt.

Alio modo fit aliquid vnum ex perfectis, sed transmutatis: sicut ex elementis fit mixtum. Et sic aliqui dixerunt vnionem incarnationis esse factam per modum complexionis: Sed hoc non potest esse. Primo quidem, quia natura diuina est omnino immutabilis, ut in parte dictum est: vnde nec ipsa potest conueniri in aliud, cum sit incorruptibilis: nec aliud in ipsam, cum ipsa sit ingenerabilis. Secundo, quia id quod est commixtum, nulli miscibilium est idem species: differt enim caro a quolibet elementorum specie. Et sic Christus non esset eiusdem naturae cum patre, nec cum matre.

Tertio, quia ex his quae plurimum distant, non potest fieri commixtio: soluitur enim species vnus eorum, puta si quis guttam aquae amphora vini apponat. Et si in hoc casu natura diuina in infinitum excedat humanam naturam, non potest esse mixtio: sed remanebit sola natura diuina. Tertio modo fit aliquid ex aliquibus non permixtis vel permixtis, sed imperfectis: sicut ex anima & corpore fit homo: & similiter ex diuersis membris, vnum corpus constituitur. Sed hoc dici non potest de incarnationis mysterio. Primo quidem, quia vtraque natura est per rationem suam perfecta, diuina scilicet & humana. Secundo, quia diuina natura humana non potest constituere aliquid per modum partium quantitatarum, sicut membra constituunt corpus: quia natura diuina est incorporea. Neque per modum formae & materiae: quia di-

uina natura non potest esse forma alicuius, praesertim corporei. Sequitur. n. quod species resultans esset communicabilis pluribus. & ita essent plures Christi. Tertio, quia Christus non esset humane naturae, neque diuinae naturae. Differentia enim addita variat speciem, sicut unitas numerum, sicut dicitur in 8. Metaph. 7.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod auctoritas Cyrilli exponitur in 5. Synodo sic. Si quis unam naturam uerbi Dei incarnatam dicens, non sic accipiat, sicut patres docuerunt, quia ex diuina natura & humana unione secundum subsistentiam facta, sed ex talibus uocibus natura vnus siue substantia diuinitatis & carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit. Non ergo sensus est, quod in incarnatione ex duabus naturis sit una natura constituta, sed quod natura uerbi Dei, carnem uniuertit sibi in persona.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex anima & corpore constituitur in unoquoque nostrum duplex unitas naturae & personae. Naturae quidem secundum quod anima unitur corpori, formaliter perficiens ipsum, ut ex duobus fiat una natura, sicut ex actu & potentia, uel materia & forma. Et quoniam ad hoc non attenditur similitudo, quia natura diuina non potest esse corporis forma, ut in primo probatum est. Vnitatis uero personae constituitur ex eis in quantum est vnus aliquis subsistens in carne & anima. Et quantum ad hoc attenditur similitudo: vnus enim Christus subsistit in diuina natura & humana.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Damascenus dicit, Natura diuina dicitur incarnata, quia est unita carni personaliter, non quod sit in naturam carnis conuersa. Similiter & caro dicitur deificata (ut ipse dicit) non per conuersionem, sed per unionem ad uerbum, saluis suis proprietatibus naturalibus, ut intelligatur caro deificata, quia facta est Dei uerbi caro, non quia facta sit Deus.

ARTICVLVS II.

Utrum unio uerbi incarnati sit facta in persona.

AD SECUNDUM sic proceditur. Vbi quod unio uerbi incarnati non sit facta in persona. Persona enim Dei non est aliud a natura ipsius, ut habitum est in primo. Si ergo unio non est facta in natura, sequitur quod non sit facta in persona.

¶ Præter. Natura humana non est minoris dignitatis in Christo, quam in

corpore, ut partibus suis. Christus autem non constituitur in suo esse, personali partemque naturam, diuinam scilicet & humanam, ut infra patebit. Intelligitur igitur similitudinem quantum ad ipsam unitatem inpositi, ut ubi que subsistentis in duobus, ubi in natura anime rationalis & carnis, hic in natura Dei & hominis: diuersimode tamen iuxta diuersas conditiones eorumdem. Diuigentur autem per facta illa uerba literae. Vnitatis uero personae constituitur ex eis, scilicet anima & corpore unitis, in quantum est vnus aliquis subsistens in carne, & animam oportet nancque hae seruari in quarta articulo. Secundo, ubi inquiritur, & definitum est quid persona humana, puta Petrus, addit supra suam, hoc est singularem humanitatem, qua est hic homo.

Super Questione secunda articulum secundum.

In articulo secundo eiusdem secundae questionis praedictae randus esset titulus, nisi in corpore articuli declararetur.

In corpore igitur articuli tria sunt, primo declaratur ly persona. Secundo ly uniri in persona, per haec enim duo titulus patet. Tertio respondetur quaestio unica conclusione affirmatiua. Vnio uerbi incarnati est facta in persona, ita quod non in natura.

¶ Primum sic declarando differentiam inter personam & naturam, ex diuersa significatione nominum naturae & personae. Vbi scito quod persona & natura nominibus non intelligimus haec uocabula, & natura, & persona, quae important naturam & personam in actu signato, sed nomina quae significant naturam & personam in actu exercito, ut humanitas, & hic homo, seu Sortes, & ceteri sic de aliis, ita quod ex eo, quod aliud

p.p. q. 9. art. 1.

p.p. q. 9. art. 1.

Li. 3. c. 1. ad palem

Li. 3. c. 1. in con. stantia. & fur. illi. cil. 9. gl.

Habet conc. sino in synod. Nestor. & cu. loco art. p. in arg. contra

p.p. q. 3. c. 6.

Li. 3. ordi. c. 6.

Loche m. t. u. i. d. d. e.

p.p. q. 3. c. 3.

Aliquid a pri. m. c. 1. p. 1. p. 1.